

Jubilaren från Södertälje

Räknar man Vabis som starten för Scania är det minsann 125-årsjubileum i år! Nostalgiredaktör Norvinge tecknar en framgångssaga och sätter milstolparna på pränt.

TEXT: BOSSE NORVINGE **FOTO:** SCANIA

Scania fyller 125 år. Det lär ingen ha missat innan året är slut. Men om man på några rader ska sammanfatta 125 år som betydande industriföretag, hur går man till väga då?

Bäst är nog att ta det hela i kronologisk ordning och plocka några av den oerhörda mängd milstolpar genom de 125 år som framgångsrik svensk fordonstillverkare. Men vi lägger fokus på lastbilarna.

VAGNSAKTIEBOLAGET I Södertälje, Vabis, grundades 1891 och hade sin verksamhet i att tillverka järnvägsvagnar men redan 1897 kunde de presentera sin första automobil.

I södra delen av landet, närmare bestämt i Malmö grundades 1900 Maskinfabriksaktiebolaget Scania. De tillverkade cyklar men övergick snart mer och mer åt att tillverka bilar.

Ungefär samtidigt 1902–1903 presenterade de två bolagen sina första lastbilar på var sitt håll.

Efter förhandlingar mellan bolagen beslöts om en sammanslagning 1911 och det nya namnet blev Scania-Vabis. Produktionen av bilar och lastbilar fortsatte i både Malmö och Södertälje.

1914 BRÖT FÖRSTA VÄRLDSKRIGET ut och Scania-Vabis la energin på lastbilar till försvaret. Under kriget rådde i landet högkonjunktur och Scania-Vabis expanderade. En ny motorserie presenterades och efter krigsslutet 1918 ledde företagets satsningar till en överskapacitet som slutligen knäckte företaget. 1921 gjordes ett namnbyte och bolaget trädde i likvidation och rekonstruerades.

UNDER 20-TALET UTVECKLADES en ny fyrcylindrig toppventilmotor och de nya last-

bilsmodellerna 314, 324 och 325 lanserades i mitten av det årtiondet. Det var så kallade standardlastbilar som försågs med täckt hytt och en fyrväxlad växellåda monterad direkt efter motorn. 1929 tillverkades den sista personbilen.

1931 kommer de större 335, 345 och 355. 1936 dyker Scania-Vabis första dieselmotor upp.

En annan milstolpe i motorutvecklingen var enhetsmotorn som togs fram under slutet av 30-talet i vilken många gemensamma komponenter som bland annat topplock, foder, kolvar och vevstakar kunde användas. Men den kom i vägfordonen först in på 40-talet.

SCANIA-VABIS VAR FRAM TILL andra världskriget en förhållandevis liten lastbilstillverkare. Bussarna var betydligt mer framgångsrika och bar egentligen upp verksamheten under de första decennierna. Generellt kan man säga att var tredje Scania-Vabis var en lastbil. Vagnarna var förhållandevis större och kraftfullare än vad åkarna efterfrågade men bland annat som kommunal- och väghållningsfordon var Scania-Vabis produkter omtyckta. Och som långträdare förstas.

ANDRA VÄRLDSKRIGET SATTE FART på verksamheten. Försvaret beställde fordon, nya produkter konstruerades och fabriken byggdes ut och moderniserades. Vid krigsslutet avtog de militära beställningarna men i gengäld ökade efterfrågan på civila lastbilar. En helt ny lastbilstyp lanserades 1944. Det var den fyrcylindriga L10 och den fyrehjulsdrivna versionen F10 samt ett par år senare också den sexcylindriga 20-serien. Märkbart exteriört var den inbyggda kylaren med sin

